

VERONMAKSAJAIN KESKUSLIITTO RY
Kalevankatu 4
00100 HELSINKI

LAUSUNTO
15.9.2023

Valtiovarainministeriö
Vero-osasto

E-mail kirjaamo.vm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö 31.8.2023, VN/23487/2023, VM082:00/2023

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAEIKSI VUODEN 2024 TULOVEROASTEIKOSTA, TULOVEROLAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAI-SESTA MUUTTAMISESTA SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN VEROLAKIEN MUUTTAMI-SESTA

Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus ja eläketulon lisäveron alarajan korottaminen

Esitysluonnos koskee eräitä tuloveromuutoksia, jotka perustuvat pääosin pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan. Varsinaiseen hallituksen esitykseen täydennetään myöhemmin vuoden 2024 ansiotuloveroperusteiden muutokset budjettiriihessä tehtävien päätösten perusteella.

Hallituksen esitys tulee täydentymään mm. hallitusohjelman mukaisella ansiotuloverotuksen tarkistuksella, joka tehdään esitysluonnoksen arvion mukaan ansiotasoon perusteella. Perinteisesti tarkistus on tehty valtion tuloveroasteikon rajoja, perusvähennystä ja työtulovähennystä muuttamalla. Eläketulovähennys on sidottu kansaneläkkeen määrään, jolloin se pysyy eläkekehityksen mukana.

Eläketulon lisäveron euromääräiseen 47 000 euron alarajaan ei sen sijaan ole tehty tarkistusta vuoden 2017 jälkeen. Lisävero kohdistuu eläketasolle, joilla ei ole oikeutettu eläketulovähennykseen. Työeläkkeiden indeksikorotukset nostavatkin vuosi vuodelta eläketulon lisäveroon menevää osuutta kokonaiseläkkeestä, jos euromääräistä rajaa ei tarkisteta. Ennen kuluva vuotta valtion tuloveroasteikon rajojen tarkistukset ovat olleet työeläkeindeksin nousua korkeampia, mikä on kompensoinut lisäveron kiristymistä.

Vuosina 2023 ja 2024 eläketulot ovat kuitenkin nousseet selvästi palkkakehitystä nopeammin, mikä yhdessä eläketulon lisäveron reaalisen kiristymisen kanssa on nostanut suurempituloisten eläkkeensaajien veroprosenttia. Tämä jälkeenjääneisyys on syytä korjata korottamalla eläketulon lisäveron tulorajaa vuosien 2023 ja 2024 työeläkeindeksin kehitystä vastaavasti.

Veronmaksajain Keskusliitto kiinnittää huomiota laaja-alaisiin ansiotuloverotuksen indeksitarkistuksiin, jolloin muun ohessa myös eläketulon lisäveron tulorajaa on tarkistettava. Työeläkkeiden korkean indeksikorotusten myötä eläketulon lisävero kiristyi jo verovuonna 2023, minkä takia 47 000 euron alarajaa on syytä nostaa ensi vuodelle vuosien 2023 ja 2024 työeläkeindeksin nousun verran 53 000 euroon.

Työtulovähennyksen ikään perustuvan korotuksen uudelleenkohdentaminen

Työtulovähennyksen ikään perustuvan enimmäismäärän korotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että korotus poistetaan alle 65-vuotiailta. Samalla enimmäismäärän korotus kaksinkertaistetaan 65 vuotta täyttäneillä 600 eurosta 1 200 euroon.

Työtulovähennykseen säädettiin portaittainen ikään perustuva korotus 60 vuotta täyttäneille verovuodesta 2023 alkaen. Sen tarkoituksena oli yhtäältä kannustaa ikääntyneitä työntekijöitä pysymään työelämässä pidempään ja toisaalta kannustaa työskentelemiseen eläkkeellä ollessa.

Kun eläkkeen ja palkan yhdistelmästä koostuva ansiotulo on eri vähennysten ansiosta jo lähtökohtaisesti selvästi kevyemmin verotettua kuin saman yhteenlasketun tulon suuruinen pelkkä palkka- tai eläketulo, on ikäperusteinen korotus voinut yhdessä osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen kanssa auttaa myös vähentämään työskentelyä. Kun kuluvana vuonna alin vanhuuseläkeikä on 64 vuotta ja 3 kuukautta, korotetun työtulovähennyksen nykyistä alarajaa (60 vuotta) voi pitää kyseenalaisena, jos vähennyksellä pyritään kannustamaan työskentelemiseen pidempään ja eläkkeellä ollessa.

Korotuksen uudelleenkohdentaminen alimman vanhuuseläkeiän tietämille ja kannustinvaikutuksen kaksinkertaistaminen ovat hyvin perusteltuja. Verohelpotuksen avulla voidaan näin kannustaa tarkemmin ja voimakkaammin työuran pidentämiseen eläkeiän kynnyksellä.

Myös eläkeläisten kannustimet työntekoon kohenevat kannustimen noustessa 600 eurosta 1 200 euroon. On kuitenkin syytä huomata, että esitysluonnoksen mukaan täysimääräisesti korotuksesta hyötyisivät vasta vähintään 28 000 euroa vuodessa työtuloa ansaitsevat. Jotta korotettua työtulovähennystä saa ylipäättään, työtuloja on oltava yli 18 000 euroa vuodessa. Eläkeläisen satunnaisten tai maltillisten lisätulojen hankintaan ikäperusteinen korotus ei näin ollen juurikaan vaikuta.

Ehdotettu uudelleenkohdennus muistuttaa vain yhden vuoden voimassa ollutta ikäporrastusta enemmän Ruotsin korotettua työtulovähennystä, jonka ikäraja on sama 65 vuotta. Ruotsissa ikärajaa tosin ollaan nostamassa 66 vuoteen¹.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää työtulovähennyksen ikään perustuvan korotuksen uudelleenkohdennusta perusteltuna. Verokannusteiden poukkoilevaa muuttamista tulee kuitenkin välttää, sillä veronmaksajan kannustimet toimia lainsäätäjän tavoitteiden mukaisesti heikkenevät, mikäli kannustimien pysyvyyden ei voi luottaa.

¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2023/09/vissa-forslag-om-sankt-skatt-parbetsinkomster-och-pension/>

Matkakuluvähennyksen omavastuun korotus

Asunnon ja työpaikan välisiä matkakustannuksia koskevan vähennyksen omavastuosuutta nostetaan 750 eurosta 900 euroon. Työttömänä ja perhevapaalla olleiden matkakuluvähennyksen omavastuosuuden alennusta muutetaan vastaavassa suhteessa.

Matkakuluvähennyksen omavastuosuutta korotettiin viimeksi vuoden 2015 alusta, jolloin se nousi 600 eurosta 750 euroon. Verolainsäädännön euromääräisiä suureita on aika ajoin tarkistettava muu nimellinen hintakehitys huomioiden.

Nykyisellään kaikkia palkansaajia koskeva automaattisesti tehtävä tulonhankkimisvähennys on ollut vuosia saman suuruinen kuin matkakuluvähennyksen omavastuu. Erilään matkakuluista tulonhankkimiskuluja voi vähentää 750 euron ylimenevältä osalta.

Myös tulonhankkimisvähennykseen on perusteltua tehdä vastaava tarkistus kuin matkakuluvähennykseen. Esitysluonnoksessa ei tällaista kuitenkaan ole. Toisaalta sen voi ajatella sisältyvän myöhemmin varsinaiseen hallituksen esitykseen täydennettäviin vuoden 2024 ansiotuloveroperusteiden muutoksiin.

Matkakulu- ja tulonhankkimisvähennysjärjestelmää on jatkossa tarpeen kehittää kokonaisvaltaisemmin vastaamaan hybridi- ja etätöön yleistymisen esiin nostamiin ongelmakohtiin.

Suuri osa työssäkäyvien matkakustannuksista jää nyt kokonaan kompensoimatta vähennyksen tiukkojen rajausten ja omavastuun takia. Samalla erikseen myönnettävän tulonhankkimisvähennyksen 750 euron vakio-osa nielee suuren osan työssäkäynnin muista kustannuksista, kuten etätöläisen työhuonevähennyksestä. Vaikka nämä matkakulut ja tulonhankkimiskustannukset olisivat yhteenlaskettuna selvästikin yli 750 euroa, ylimenevää osuutta ei voi vähentää erillisten vähennysten takia. Sen sijaan samansuuruisena pelkät matkakulut tai muut tulonhankkimismenot tulisivat vähennetyiksi 750 euron ylimenevältä osalta.

Työmatkavähennyksen sulauttaminen tulonhankkimisvähennykseen ratkaisisi positiivisella tavalla nykyisistä rinnakkaisista tulonhankinnan vähennyksistä aiheutuvan kaksoinkertaisen leikkurin.

Veronmaksajain Keskusliitto ymmärtää matkakuluvähennyksen omavastuun nimellisen euromäärän tarkistuksen. Samoilla perusteilla on syytä tarkistaa ensi vuodelle myös tulonhankkimisvähennys 900 euroon.

Matkakulu- ja tulonhankkimisvähennysjärjestelmää on syytä jatkossa kehittää kokonaisvaltaisemmin vastaamaan hybridi- ja etätöön yleistymisen aiheuttamiin kuluihin.

Kotitalousvähennyksen kotitalous-, hoiva- ja hoitotyöhön perustuvan korotuksen jatkaminen vuodelle 2024 ja kotitalousvähennyksen ulottaminen kotona annettaviin fysioterapia- ja toimintaterapiapalveluihin

Kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskevaa korotettua kotitalousvähennystä jatketaan vuodelle 2024. Laillistetun fysioterapeutin antama fysioterapia ja laillistetun toimintaterapeutin antama toimintaterapia säädetään kotitalousvähennykseen oikeuttaviksi töiksi.

Sanna Marinin hallitus käynnisti kokeilun, jossa kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön osalta kotitalousvähennyksen enimmäismäärä korotettiin 3 500 euroon ja korvausaste 60 prosenttiin vuosille 2022-2023. Kahden vuoden kokeilu-aika on aivan liian lyhyt, varsinkin kun kokeilu käynnistettiin varsin poikkeuksellisena aikana. Yksityiskohtainen tieto vähennyksen suuruudesta ja merkityksestä kulkeutuu vähitellen veronmaksajille. Luonnoksessa esitetty kokeilun jatkaminen vuonna 2024 on perusteltu ja kannatettava. Kokeilua on kuitenkin syytä jatkaa myös tämän jälkeen koko kuluvan vaalikauden ajan eli vuoteen 2027 asti.

Veronmaksajain Keskusliitto kannattaa vähennyksen korvaus- ja enimmäismäärien pitämistä vuosien 2022–2023 tasolla vuonna 2024, ja esittää kokeilua jatkettavaksi myös vuosina 2025-2027.

Esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s.26) todetaan, että tavanomaista kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskeva korotus vuodelle 2024 koskisi myös fysioterapia- ja toimintaterapiapalveluja.

Ehdotetussa TVL 127 a §:n 2 momentissa säädettäisiin, että laillistetun fysioterapeutin antamaan fysioterapiaan ja laillistetun toimintaterapeutin antamaan toimintaterapiaan sovelletaan kuitenkin, mitä tavanomaisesta hoiva- ja hoitotyöstä 1 momentissa säädetään. Fysioterapiaa ja toimintaterapiaa ei siis ko. pykälässä määritellä tavanomaiseksi hoiva- ja hoitotyöksi eikä siinä toisaalta todeta, että hoiva- ja hoitotyötä koskeva kotitalousvähennyssäätely koskisi mainittuja töitä laajemmin.

Tuloverolain 127 f §:ään, jossa säädetään määräaikaaisesti korkeammasta kotitalousvähennyksestä verovuosina 2022–2027 ei sen sijaan ehdoteta muutoksia siihen, mitä töitä korotettu vähennys koskisi. Kyseinen pykälä ei sisällä viittausta TVL 127 a §:n 1 momenttiin vaan siinä on erikseen määritelty, että verovuosina 2022–2024 edellä mainittuun enimmäismäärään voi sisältyä muun vähennyskelpoisen työn kuin öljylämmityksestä luopumisen sekä tavanomaisen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyön perusteella myönnettävää vähennystä enintään 2 250 euroa. Sanamuodon perusteella ehdotetuista säännöksistä saa käsityksen, ettei korotettu enimmäismäärä koskisi fysioterapiasta ja toimintaterapiasta maksettuja määriä. Koska asian olisi syytä käydä ilmi säädöstekstistä, sitä on syytä muuttaa jatkovalmistelussa.

Veronmaksajain Keskusliitto esittää, että TVL 127 f §:n 1 momenttia muutetaan seuraavalla tavalla:

Poiketen siitä, mitä 127 a §:n 1 momentissa säädetään, verovuosina 2022–2027 kotitalousvähennys on enintään 3 500 euroa vuodessa kuitenkin niin, että verovuosina 2022–2024 edellä mainittuun enimmäis-

määrään voi sisältyä muun vähennyskelpoisen työn kuin öljylämmityksestä luopumisen sekä tavanomaisen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyön ja verovuonna 2024 lisäksi TVL 127 a §:n 2 momentissa tarkoitettua fysio- ja toimintaterapian perusteella myönnettävää vähennystä enintään 2 250 euroa.

Ulkomaisten erityisasiantuntijoiden lähdeverotuksen määräajan pidentäminen 7 vuoteen.

Avainhenkilölain 32 prosentin lähdeverotuksen enimmäistyöskentelyaika pidennetään 48 kuukaudesta 84 kuukauteen.

Ulkomailta Suomeen muuttavien avainhenkilöiden verohelpotusta pidetään perusteltuna, koska Suomen tuloverotuksen kireän tason nähdään rajoittavan hyväpalkkaisten muuttoliikettä Suomeen. Toisaalta erityiskohtelun voidaan nähdä asettavan veronmaksajat eriarvoiseen asemaan, kun kotimaisten erityisasiantuntijoiden verotaakka voi muodostua selvästi korkeammaksi, vaikka tulot olisivat yhtä suuret.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää ulkomailta Suomeen muuttavien avainhenkilöiden verohuojennusta sinänsä perusteltuna, koska sillä voidaan lisätä Suomen houkuttelevuutta ulkomaisille erityisasiantuntijoille. Se, että tällaista verohuojennusta tarvitaan, kertoo kuitenkin liian kireästä ja ankarasti progressiivisesta ansiotulojen verotuksesta. Verohuojennuksen enimmäisajan kasvattaminen neljästä seitsemään vuoteen jättää kotimaiset asiantuntijat entistä selvemmin eriarvoiseen asemaan verotuksellisesti.

Ansiotuloverotuksen yleisen keventämisen korkeimpia marginaali-veroja laskemalla on oltava ensisijainen tapa korjata ansiotulojen ankarasta progressiivisesta verotuksesta aiheutuvia haittoja. Se myös kohtelee yhdenvertaisesti veronmaksajia taustasta riippumatta.

Perintöveron maksuajan pidentäminen 10 vuoteen

Esityksessä ehdotetaan, että perintö- ja lahjaverolain säännöstä perintöveron pidentystä maksuajasta pidennettäisiin kahdesta vuodesta 10 vuoteen. Muutoksen myötä maksamatonta perintöveroa ei perittäisi ulosottoteitse, sen perusteella ei haettaisi verovelvollista konkurssiin eikä tietoa siitä merkittäisi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa säädettyyn verovelkarekisteriin ennen kuin 10 vuotta on kulunut veron ensimmäisestä eräpäivästä.

Perintöveron maksuvelvollisuus syntyy perinnönjättäjän kuolinhetkellä. Silloin, kun omaisuus koostuu pääosin vaikeasti realisoitavasta omaisuudesta, kuten muuttotappiopaikkakunnalla sijaitsevasta tai lesken lakimääräisen hallintaoikeuden kohteena olevasta asunnosta, realisoituu vero maksettavaksi ennen kuin perillinen tosiasiaansa on saanut varat veron maksuun. Tilanne on monesti kohtuuton. Nykyisin erääntynyt vero päätyy ulosottoon tai voi johtaa konkurssimenettelyn käynnistämiseen jo 2 vuoden viivästyksen jälkeen.

Esitetty määräajan pidentäminen 10 vuoteen olisi sinällään selkeä parannus kohtuuttomaan nykytilaan, mutta toisaalta se ei kuitenkaan korkean viivästyskoron takia riittävällä tavalla toteuta hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta. Hallitusohjelmassa todetaan, että ”perintöveron maksuaikoja pidennetään 10 vuoteen”. Yleisessä kielenkäytössä maksuajaksi ymmärretään aika ennen laskun eräpäivää. Luonnostellussa esityksessä maksuajaksi tulkitaan kuitenkin aika veron erääntymisen jälkeen. Tähän liittyvä viivästyskorke on hyvin ankara, tällä hetkellä 11 prosenttia. Korkeaa olisi huomattavasti alennettava esitetystä, jotta hallitusohjelman kirjaus perintöveron pidennetystä maksuajasta toteutuisi aidosti.

Veronmaksajain Keskusliitto pitää esitettyä perintöveron maksuajan pidentämistä 10 vuoteen kannatettavana parannuksena kohtuuttomaan nykytilaan, mutta edellyttää maksuaikana perittävän koron huomattavaa kohtuullistamista esitetystä.

Teemu Lehtinen
toimitusjohtaja

Mikael Kirkko-Jaakkola
pääekonomisti